

Remissvar Boverkets rapport Utvärdering av lagen om bostadsanpassningsbidrag – Rapport 2023:11

Sveriges Arbetsterapeuter har tagit del av Boverkets rapport Utvärdering av lagen om bostadsanpassningsbidrag – Rapport 2023:11.

Sveriges Arbetsterapeuter organiserar den absoluta majoriteten arbetsterapeuter i yrkesverksam ålder i Sverige. Vi tillvaratar och driver arbetsterapeutens yrkesmässiga och fackliga intressen. Med en hög representativitet kan vi som organisation föra arbetsterapins och arbetsterapeuters talan i Sverige och internationellt.

Bostadsanpassningar och möjlighet att söka bostadsanpassningsbidrag är en grundläggande förutsättning för att personer med funktionsnedsättning ska kunna bo kvar i sin bostad och få en fungerade boendemiljö. Bostadsanpassning och intygsskrivning för att styrka behovet av det är även en vanligt förekommande insats av arbetsterapeuter, där arbetsterapeuter är den yrkesgrupp som mest frekvent skriver intyg.

Arbetsterapeuter kan även ha andra roller i relation till bostadsanpassning. Det kan vara som sakkunnig eller som handläggare av bostadsanpassningsbidrag. Sammantaget innebär det att bostadsanpassningar berör arbetsterapeuters yrkesutövning i mycket hög utsträckning.

Bakgrund

Regeringen har gett Boverket i uppdrag att utvärdera lagen (2018:222) om bostadsanpassningsbidrag och analysera hur den har påverkat utvecklingen av bostadsanpassningsbidraget. Bakgrunden till uppdraget är att antalet ansökningar och beviljade bidrag sjunkit under senare år. Boverket har i sin rapport inte funnit att lagändringen 2018 skulle ha påverkat möjligheten att söka eller få beviljat bidrag. I uppdraget ingick även att lämna förslag på åtgärder som Boverket finner är hindrande för att personer med funktionsnedsättning ska få tillgång till nödvändiga anpassningar i bostaden.

Sammanfattning

Boverket föreslår flera lagändringar som kan förbättra möjligheter för sökande att få bostadsanpassningsbidrag beviljade. Sveriges Arbetsterapeuter ställer sig i huvudsak bakom de föreslagna lagändringarna med några kompletterande ändringsförslag. Särskilt positivt är förslaget att rullstolsgarage åter ska kunna beviljas bostadsanpassningsbidrag och förbättrade möjligheter för ägare av flerbostadshus att överta bostadsanpassningsbidrag.

Det vi saknar är det som rör kommunernas serviceskyldighet och utredningsansvar. Här menar vi att mer kunde göras för att underlätta för personer som inte själva har kapaciteten att söka och hålla i upphandling och alla moment som bostadsanpassningsbidraget innebär. Vi föreslår även några kompletteringsförslag avseende hjälpmedel och förhandsbesked.

Sveriges Arbetsterapeuter har varit behjälpliga i utformningen av enkäten för arbetsterapeuter som finns med som bilaga till rapporten. Som professionsorganisation finner vi det därför anmärkningsvärt att inte ha blivit tillfrågade som remissinstans till rapporten.

Vi saknar även konsekvensbeskrivningar för intygsskrivarna. Arbetsterapeuter är den profession som mest frekvent skriver intyg för bostadsanpassning.

Synpunkter på förslagen

6.3 Ökade möjligheter för ägare av flerbostadshus att överta bostadsanpassningsbidrag

Sveriges Arbetsterapeuter anser att det är ett bra förslag att sökande ska vara skyldig att erbjuda fastighetsägaren att överta bostadsanpassningsbidraget. Det kan öka tillgängligheten i flerbostadshus, exempelvis genom installation av dörrautomatik med armbågskontakt som kan öppnas av alla boende. Vi anser även att förslaget skulle kunna öka incitamentet för fastighetsägare att säga ja till bostadsanpassningar om de också kan söka bidrag för service och reparationer.

Om det är sökande snarare än kommunen som ska erbjuda ägaren att överta en anpassning, finns dock en risk att sökande får vänta onödigt länge på sin anpassning, handläggningstiden förlängs och onödiga resurser tas i anspråk. En möjlighet är att omformulera så att det är kommunen som alltid ska erbjuda övertag av anpassning, eftersom det gäller anpassning i allmänna utrymmen.

6.4 Rullstolsgarage 5§

Sveriges Arbetsterapeuter anser att förslaget att elrullstolsgarage åter ska kunna beviljas med bostadsanpassningsbidrag är positivt och skapar möjligheter för personer att kunna få elrullstol förskrivna. En konsekvens av domen år 2020 i Högsta förvaltningsdomstolen (HFD 2020 referat 70), som undantog rullstols-

garage som bidragsberättigade, har varit att många personer boende i flerbostadshus som fått en elrullstol förskrivna inte kunnat få förvaring för den. Därmed har förskrivningen inte kunnat fullföljas, vilket många förskrivande arbetsterapeuter fått erfara. Det har blivit ett moment 22. Att det åter ska bli möjligt att kunna få rullstolsgarage beviljade med bostadsanpassningsbidrag löser den problematiken, skapar rimligare förutsättningar för en fungerande hjälpmedelsförskrivningsprocess för elrullstolar och möjliggör ett aktivt liv för personer i behov av elrullstolar där rullstolsgarage är den optimala förvaringen. Ur risksynpunkt är detta även ett bra alternativ då det minskar risk för brand vid laddning och hinder för utrymningsvägar.

Med möjligheten för fastighetsägaren att överta bostadsanpassningen kan det även öka fastighetsägarens vilja att säga ja till bostadsanpassningen så att fler boende kan nyttja lösningen.

6.5 Ändringar i 6 § som undantar vissa boendeformer från bostadsanpassningsbidrag, bland annat familjehem enligt LSS

Sveriges Arbetsterapeuter ställer sig positiva till förslaget att personer som bor i familjehem enligt Lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS) åter ska kunna beviljas bostadsanpassningsbidrag. Det kan underlätta både för de sökande och för boendet.

Rent generellt bör biståndsbedömda boenden ha god tillgänglighet och grundläggande anpassningar bör redan finnas på plats. Enligt nuvarande regelverk är det dock inte möjligt att söka bostadsanpassningsbidrag för individuella anpassningar där. Därför är förslaget mycket bra i de delarna, inte minst ur ett barn- och familjeperspektiv.

Sveriges Arbetsterapeuter anser dock att Boverket, genom att endast låta förslaget gälla familjehem, missar möjligheten för andra boendeformer, exempelvis äldreboenden eller bostäder med särskild service för personer med funktionsnedsättning. Det hade möjliggjort individuella anpassningar för många personer i sådana boenden, som i dag riskerar att hamna i kläm avseende vem som ska stå för kostnaden.

6.6 Bestämmelser i 8 § om avslag på grund av vissa brister i bostaden förtydligas

Sveriges Arbetsterapeuter anser att det är positivt att bestämmelserna kring när en ansökan kan avslås på grund av bostadens skick ska kompletteras. Det är ett steg i rätt riktning att det ska framgå att bedömningen av om det råder byggnadstekniska brister, eftersatt underhåll eller avsevärda brister i grundläggande bostadsfunktioner ska avse skicket före anpassningen utan beaktande av vilka åtgärder bidrag söks för. Avslag med hänvisning till bostadens skick är vanligt förekommande och det är positivt att ändring föreslås. Vi ifrågasätter dock om

den föreslagna skrivningen kommer att vara tydlig nog, och ser en risk att avslag och hänvisningar till att brister kvarstår.

6.7 Ändringar i 9 § som innehåller särskilda villkor för bidrag vid byte av bostad

Sveriges Arbetsterapeuter anser att förslaget att ändra begreppet planlösning är positivt. Vi ställer oss dock frågande till varför hänvisning av myndighet skulle vara undantaget.

6.8 Reparationsbidrag till fler åtgärder och medboende till personer med biståndsbedömt boende ska kunna få detta bidrag

Sveriges Arbetsterapeuter anser att förslaget att reparationsbidrag ska lämnas också för anordning eller inredning som främst är avsedd att tillgodose behov hos personer med funktionsnedsättning, även om den inte är av tekniskt slag är positivt. Det är även bra att medboende ska kunna få bidraget.

7.1.4 Utredning av serviceskyldighet och utredningsansvar

I avsnittet beskrivs erfarenheter från den enkätundersökning som arbetsterapeuter besvarat. En stor del, ca 30 % av arbetsterapeuterna i enkätundersökningen, anser att de sökande inte får den hjälp de behöver för att ansöka om bostadsanpassningsbidrag. 17 % av arbetsterapeuterna anser att den sökande inte får hjälp att få anpassningen utförd efter behov.

Det här stämmer väl med förbundets uppfattning om de svårigheter det kan innebära för de personer i behov av bostadsanpassning som har det svårast att själva kunna hålla i allt det som bidragssökande kräver.

Enligt Boverkets rapport när det gäller serviceskyldighet och utredningsansvar ska myndigheten anpassa serviceskyldigheten efter förutsättningarna i det enskilda fallet. Det innebär att en sökande som har särskilda svårigheter ska få mer stöd och hjälp än en sökande utan särskilda svårigheter. Genom en korrekt tillämpning av förvaltningslagens bestämmelser har därför en myndighet relativt långtgående skyldigheter att hjälpa en enskild med en ansökan, särskilt om den enskilde har svårigheter att ansöka själv.

Här menar vi att Boverket inte undersökt möjligheterna att komma med skarpa förslag tillräckligt. Att hänvisa till att det redan i dag finns en serviceskyldighet, när det i praktiken inte fungerar för de sökande som har störst behov, menar vi inte vara tillräckligt. Under det kompletterande avsnittet nedan lämnar vi därför ett kompletteringsförslag.

8. Konsekvensbeskrivning

Vi ifrågasätter varför intygsskrivarna, där arbetsterapeuter är den största yrkesgruppen, inte finns med i det som konsekvensbeskrivningen omfattar. Även om

konsekvenserna som noteras inte i första hand kommer få stor påverkan så kan en konsekvens vara att fler kommer kunna söka bostadsanpassningsbidrag och därmed även öka behovet av intyg. Med tanke på de kompetensförsörjningsutmaningar som råder för arbetsterapeuter, med stor brist på arbetsterapeuter och många vakanta tjänster, ser Sveriges Arbetsterapeuter en risk att det kan bli svårt att få tag på arbetsterapeuter för att kunna få intyg skrivna.

Övriga synpunkter

För bostadsanpassning gäller att om det finns ett hjälpmedel som kan ersätta bostadsanpassningen så ska det väljas i första hand. Vi vill dock problematisera detta. Det är inte alltid rimligt att hänvisa enbart till hjälpmedel, eftersom det ofta är så att både hjälpmedel och bostadsanpassning behövs för en fungerande och säker lösning. Här menar vi att det skulle behövas en annan skrivning så att det blir mer neutralt mellan hjälpmedel och bostadsanpassning. Det är här också viktigt att ta hänsyn till patientsäkerhet i personens hem, så att lösningen inte vållar personen skada. Det kan innebära att även om det finns en lösning med hjälpmedel, så blir den inte lika patientsäker som en lösning med bostadsanpassning. Här behöver man kunna göra den avvägningen och tänka in både hjälpmedel och bostadsanpassning.

Avslutningsvis vill vi även lyfta att det skulle behövas någon form av återkoppling tidigare i processen vid ansökan. Om ansökan anses bristfällig, exempelvis om det saknas koppling mellan funktionsnedsättningen och de föreslagna åtgärderna, så blir det i dag avslag. Enligt kommunerna är det vanligast förekommande avslaget att åtgärden inte är nödvändig i förhållande till funktionsnedsättningen. Om problemet här handlar om att tillräckligt underlag saknas så borde i stället den sökande kunna erbjudas komplettering. Här skulle någon form av förhandsbesked innan beslut kunna stärka den sökandes förutsättningar att förstå vad som saknas, och även förbättra möjligheter för intygsskrivare att komplettera och förtydliga det som saknats i intyget. Det skulle kunna förbättra ansökningsprocessen, stärka den sökandes rättigheter till bidrag, ett fungerande boende och ökad möjlighet att kunna bo kvar i hemmet.

Ida Kåhlin
Förbundsordförande